

Hvorfor og hvordan bliver man rosenforædler?

Artikel af Dominique Massad, oversat til dansk af Torben Sander

Forædling er først og fremmest en lidenskab. Som al lidenskab er dens oprindelse uforklarlig.

Efter mange års forsøg har jeg lært, at frembringelse af en rose er resultatet af en subtil blanding af fantasi, videnskabelige kundskaber, håndværk, masser af held, tålmodighed, intuition, opmærksomhed/iagttagelsesevne og et åbent sind.

Så klart kan genetikken undertiden forklare det. På den måde er slægter af rosenforædlere opstået, som f.eks. Ducher, Meilland og Guillot. I mit tilfælde har jeg tilknytning til sidstnævnte som efterkommer efter Jean Baptiste Guillot, som allerede i 1829 begyndte at interessere sig for roser. Blandt mere end 60 direkte efterkommere har blot 5 helliget sig hybridisering.

Til forskel fra andre vira er forædlingens virus ikke særligt smitsom. Dertil må man nok lægge smag for planter, planteforering og haveinteresse. Samlet gælder det blot om at turde. Tilgængelig dokumentation (bøger, internet) beskriver alle de metoder, som kan anvendes.

For mit vedkommende og tværtimod, hvad man skulle tro, når man tænker på min afstamning, blev jeg ikke i første omgang interesseret i roser. Jeg begyndte mit hybridiserings-arbejde i 1970-erne med en bearbejdning af iris. Denne blomst fascinerede mig pga. mangfoldigheden i farveskiftet, og jeg udførte en del krydsninger især med udgangspunkt i den klart gule sort 'Zembra'. Jeg må dog indrømme, at jeg ikke opnåede nogen større succes, men jeg dyrker fortsat i min have en rødbrun sort (kaldet 'Petrus' efter en af mine forfædre), og som har den fordel, at den blomstrer længe. Ikke desto mindre forlod jeg iris, fordi der går så lang tid mellem udsæd og blomstring og pga. formeringens langsommelighed.

Ved slutningen af 1970-erne begyndte jeg at interessere mig for roser. På den tid var der en renæssance for gammeldags roser med Peter Beales og David Austin fra U.K. og André Eve fra Frankrig. Endelig kunne rosenelskere/rosenamatorer vende sig fra moderne roser (som er

storblomstrede, eller rabatrosen) helt afgjort smukke men uden charme, og genopdage de gammeldags rosers mangfoldighed.

Jeg blev en af disse rosenamatører, og blandt mine første opdagelser var 'Mme Laurette Messimy' og 'Comtesse du Cayla', to bengalrosen, som Pierre Guillot fremavlede i slutningen af 1800-tallet. Denne Laurette valgte jeg som moderose ved min første hybridisering. Som pollengiver valgte jeg sorten 'Albertine', en Luciae-hybrid med store laksefarvede, velduftende blomster, som udbredte sig i en del af min farfars have.

Dette møde blev frugtbart, eftersom der produceredes flere frø, som udsået frembragte kraftige rosenbuske, hvorfra jeg udvalgte en rosenbusk af polyantha typen med samlet vækstform, lakblankt løv, runde laksrosa, æbleduftende blomster og godt remonterende. Denne rosenbusk fik navnet 'Topaze' og markedsføres endnu 40 år efter dens fremkomst. Den trives specielt godt i krukke. Denne første succes bekræftede det valg, jeg havde gjort.

Siden da, er jeg ikke ophørt med at jage efter drømme.

Efter mange års forsøg har jeg lært, at frembringelse af en rose er resultatet af en subtil blanding af fantasi, videnskabelige kundskaber, håndværk, masser af held, tålmodighed, intuition, opmærksomhed/iagttagelsesevne og et åbent sind.

'Anna Mége'

FANTASI: fordi man først og fremmest i hovedet må have et billede af den rose, man vil skabe. Man må fantasere om dens farve, form, størrelse, løv og duft. Alle disse karaktertræk kan kombineres på talrige måder, og nogle er næppe udnyttet. For eksempel det blålige løv hos *R. glauca* eller den ekstreme vækstkraft og tørketolerancen hos *R. banksiae*. Om vinteren går arbejdet ud på at planlægge disse fremtidige krydsninger. Det arbejde kaldes ”Hybridiserings planer”.

VIDENSKABELIGE KUNDSKABER: fordi man, for at prøve at få denne rosendrøm til at blive virkelig, som forældre må bruge allerede eksisterende roser, hvis karaktertræk man må kende, og prøve deres genetiske evner til at tilføje interessante karaktertræk. På dette område er der gjort mange opdagelser specielt ved gennem sekventering af roser eller genmodifikation for at skabe den legendariske blå rose. Desværre, eller skal man sige heldigvis, har rosen hidtil kunnet undgå det genetiske geni. Indsættelse af et gen som kode for den blå farve er lykkedes, men kan ikke ses, og den rose som indeholder det, er fortsat mørkerød og uden spor af blå.

Sekventeringen har vist, at de samlede interessante karaktertræk findes på kromosom nr. 7, men denne opdagelse hjælper os lidet rent praktisk. Få eller ingen rosenforædler råder over et laboratorium, som tillader en eventuel praktisk udnyttelse af disse betagende teoretiske kundskaber. Kendskab til roser, om deres evne til at give frugtbare pollen eller let spirende frø, viden om deres evne til især at videregive et eller andet bestemt karaktertræk, forbliver endnu et kernebegreb for forædleren. Hidtil har intet kunne erstatte den erfaring forædleren erhverver, når han lever blandt sine roser.

HÅNDARBEJDET: fordi det er nødvendigt at dyrke de rosenbuske, som er valgt til forældre indtil de blomstrer (beskæring, vanding, sundhedspleje osv.) for siden at krydsbestøve ved at overføre pollen fra hansorten til hunsortens støvfang. Derefter må man forkæle dem, så de producerer hyben, der indeholder frø. Disse frø skal indsamles, renses, opbevares køligt i håb om vækst, for på den måde at få nye rosenbuske, som hver især er forskellige fra alle andre.

HELD: fordi blandt alle disse nye rosenbuske vil blot én ud af hundrede vise nye, interessante karaktertræk, og endnu færre en én procent vil helt eller delvis eje de karaktertræk, man fra begyndelsen længe har fantaseret om. Man må huske, at forædleren aldrig behersker sit arbejdes resultat. Vi er nemlig ikke skabere men blot simple assistenter. For det meste kan vi kun øge mængden af succes ved at udføre vel gennemtænkte krydsninger.

TÅLMODIGHED: fordi man, blandt de rosenbuske, som stammer fra spirer, der lykkedes, må gætte og udvælge sorter, som er værdige til et navn, blive døbt og tilbydes rosenamatører. Fra et eneste enestående eksemplar, der har udmærket sig blandt kimplanterne uden dermed at udtrykke alle sine iboende kvaliteter, er det nødvendigt at producere flere rosenbuske for på denne måde at bekræfte den intuition, man måske har. I modsætning hertil kan en rosenbusk synes meget interessant det første eller andet år for siden at falde i graderne og miste al interesse. Et minimum på 5 (underforstået 5 eksemplarer af samme udvalgte busk) det første år, derefter 25 det følgende år, tillader en vurdering af de forventede kvaliteter: hårdførhed overfor sygdomme, nye karaktertræk, blomstringsperiode, rosens form og duft, podnings- og okuleringsevne. Meget få blandt disse roser klarer denne vurdering og findes værdige til at døbes og markedsføres. Hele processen er altså ganske langvarig, her taler man i almindelighed om en halv snes år, og en af vanskelighederne for forædleren er også satsningen på, hvilken blomstertype, der vil falde i rosenamatørernes smag ti år efter, at han har udklækket den første idé til en rose.

INTUITION: her gælder det om at udvælge et eksemplar af gennemsnitlig kvalitet, som sandsynligvis aldrig vil blive markedsført, men som udviser en reel mulighed for fremtidige krydsninger. Faktisk har jeg kunnet konstatere, at en krydsning mellem to meget smukke sorter sjældent giver et fortræffeligt resultat, mens en krydsning mellem middelmådige sorter ofte giver udmærkede nyheder.

OPMÆRKSOMHED, IAGTTAGELSESEVNE OG ET ÅBENT SIND: hver krydsning, der udføres, er nøjagtigt udtænkt og realiseret for at prøve at få en bestemt kombination af ønskede karaktertræk. Men Skaberen, naturen eller tilfældet (man må selv vælge!) byder os undertiden på en del gaver ved at skabe usædvanlige eller helt uforudsigelige karaktertræk. Det

kan gælde blomstens form, spidse blomsterblade, en samlet vækstform, som forvandler rosenbusken til en naturlig bonsai, en overraskende farvekombination, en uventet duft, en overraskende farve eller form på løvet. Den kloge forædler har vidst at beholde den gave og bruge rosenbusken i sine hybridiserings planer.

At tillempe disse principper tillader enhver amatør, som skulle ønske det, med held at hellige sig forædling og måske se sin egen rose blive genstand for et verdensomspændende renommé gennem en nyhedsplanteskole, som siden markedsfører den. Dette er desværre et ganske vanskeligt forhold. For min del havde jeg det held at kunne arbejde sammen med rosenproducenten Guillot og siden med nyhedsplanteskolen "Pétales de roses", hvilket gav mig mulighed for at lancere mere end 190 roser, der grupperes inden for flere familier.

Mine første lanceringer var Austininspirerede og er samlede inden for "skalaen" af Generosa® fra rosariet Guillot. De karaktertræk, der kræves for at placere dem inden for denne "skala" er følgende:

Gammeldags formede blomster (skålform, kugleform, firedeling) med meget god remonteringsevne, duft.

De Generosa®, jeg mest foretrækker, er: 'Paul Bocuse'®, 'Cybelle', 'Marc-Antoine Charpentier'®, 'Florence Delattre', 'Agnès Schilliger', Jocelyne Salavert', 'Rosomane Janon', 'Emilien Guillot'.

'Docteur Massad'

Disse krav genfindes i "skalaen" af Provençelles® markedsført af Petales de roses, hvis mest kendte er 'Docteur Massad', 'Louise de Marillac', 'Casteu Gombert', 'Jef l'artiste', 'Christian Têtedoie' og 'Rose Thelma'.

Fra år 2000 har min forskning rettet sig imod roser med enklere former inspirerede af vildroser men remonterende og med klarere farver.

Roser med mellem 5 og 25 kronblade er grupperede i "skalaen" Eglantelles®.

Dem med meget enkle blomster som 'Mme de Grignan', 'Fontevrault l'abbaye', 'Elegante du Pyla', 'Anna Mège', 'Gil', eller dem med mere fyldte blomster som 'Prieuré de Saint-Cosme', 'Diabliesse de Mers', 'Florian Massad', 'Irène Frain', eller den fine 'Nimet' med fligede kronblade, tilfører haverne nyheder og mangfoldighed.

'Nimet'

Parallelt med disse to arbejdsretninger har jeg rettet en del af mine hybridiseringer mod en forskning gældende klatreroser (ramblers?) med stærk vækst, stærkt farvede dobbelte blomster og remonterende. De kaldes Lianambelles®. De mest kendte er 'Belle de Sardaigne', 'Rose Delacroix', 'Parc de Maupassant' eller 'Château de la Motte-Chandeniers'.

Som afslutning: I løbet af 40 år er mere end 190 nyheder blevet udvalgt blandt kimplanter, der er frembragt blandt tusindvis gennemførte krydsninger i mine forskellige haver.

Og nu? Efter at have fulgt forskellige spor med vekslende held, sigter jeg for tiden dels på en forædling af en rambler med enkle blomster, der har et øje som *Rosa persica*, og dels på en forædling af en *R. banksiae* med rosafarvede, dobbelte blomster.

Drømme eller fremtidig virkelighed?